

KOLUMNI

Veli Pohjonen

Kirjoittaja on professori Joensuun yliopistossa.

Metsä on edelleen työn sampo

Metsä luo edelleen työtä, vaikka sitä on vaikea uskoa tänä kännyköiden ja robottien aikana. Miestyön korvaavat metsäkoneet ovat tulleet jäädäkseen, mutta metsätaloudessa on silti perustyöllisyys. Ilman työtä puu ei kasva, ei kulje eikä jalostu jatkossakaan.

Metsä-Rauma, uusin sellutehtaamme, ja sille kasvatettava, korjattava ja kuljetettava puu on metsän ympärille syntyvästä ja siinä pysyvistä työstä puhutteleva esimerkki. Jaakko Pöyry-yhtiöt laski jo 1994 Metsä-Rauman työanalyysin.

Uudenaikainen sellutehdas luo ja ylläpitää työn ketjun, jossa on yhteensä 11 000 työpaikkaa. Tehtaan porttien sisäpuolelle syntyy kuitenkin vain runsaat 200 paperialan työpaikkaa. Tehtaan alihankinnat ja palvelut työllistävät noin 1500 henkeä. Pääosa työpaikoista syntyy kirjavaan työn rypäeseen itse tehdashankkeen ympärille.

Työpaikkoja syntyy, kun tehdas suunnitellaan ja raken-

netaan ja sitä myöhemmin huolletaan. Työpaikkoja syntyy, kun tehtaalle kasvatetaan, korjataan ja kuljetetaan puuta. Työpaikkoja syntyy, kun puu jalostetaan selluksi ja paperiksi, pakataan, laivataan ja myydään maailman turuille. Kaiken tämän päälle on vielä työn vipuvaikutus. Työpaikkoja syntyy tehtaan ympäristön ja sille puuta kasvattavan maaseudun taajamiin: kauppaan, palveluihin, kouluihin, hallintoon ja koko yhteiskunnan työelämän kirjoon.

Pöyryn laskema työn sääntö oli yksinkertainen: 1000 kuution kasvatettu, korjattu, jalostettu ja vientimarkkinointu puuera synnyttää työn ketjun siten, että maa- ja metsätalouteen syntyy yksi alkutyöpaikka, metsäteollisuuteen toinen työpaikka ja sekä kaksi muuta viputyöpaikkaa ympäröivään yhteiskuntaan.

Sama sääntö pätee myös sahateollisuuteen ja puun mekaaniseen jalostamiseen. Mutta siinä on vielä käyttämättömiä työmahdollisuuksia, ainakin Itävallan 1990-luvun puo-

livälin kokemuksen mukaan. Kun Suomessa syntyi 2,1 työpaikkaa 1000 sahapuun kiintokuutiota kohti, Itävallassa syntyi 5,7 työpaikkaa. Itävallat on panostanut juuri pienyrityksvaltaiseen puusepänteollisuuteen, joka tuottaa huonekaluja kotimaahan ja Keski-Euroopan vientiin.

Vuonna 1997 metsäteollisuus käytti kotimaista raaka-puuta 54 miljoonaa kuutiota. Metsätalouden työvuosia siihen käytettiin 36 000, kun mukaan luetaan metsä-alan palkkatyö, maa- ja metsätilojen omatoiminen työ sekä puun korjuu ja kuljetus.

Keskimäärin metsätaloutemme työllisti Pöyryn sääntöä hieman vähemmän. Yksi alkutyöpaikka tarvittiin 1500 kuution korjattua puueraä kohti. Mutta toisaalta vuoden 1997 lukema ei sisällä kaikkea metsänhoidon työtä, sillä tällä vuosikymmenellä metsänhoitoa laiminlyödään metsissämme.

Metsässä odottaa työn sampo. Lisäkasvun, -hakuun ja työllistämisen mahdollisuudet

syntyvät seuraavasti. Kun luontoväen kanssa on saavutettu linnarauha metsien suojelussa, tarkka metsänhoito voi palata metsiimme.

Ensiksi tulee ottaa työn alle turvemaiden kasvatusmetsät. Ne odottavat kunnostusohjotuksia. Ne työllistävät välittömästi urakoitsijoita. Sekä kangas-että turvemaiden kasvatusmetsät odottavat lannoituksia. 1960- ja 1970-luvun kokemuksesta tiedämme, että pian hakkuita odottavien tukkipuun metsien lannoitus kasvattaa lisäpuuta nopeimmin, jo 5-10 vuodessa. Tulevat metsänlannoitukset suoritetaan ympäristösyistä entistä enemmän maasta, täsmälannoituksena traktorilevittimin tai reppusäiliöstä. Se työllistää maa- ja metsätiloja.

Hakkuiden välitön lisämahdollisuus on ensiharvennuk-sissa ja puun energiakäytössä. Rästiin jääneiden ensiharvennusten vuositarve on 250 000 ha. Ensiharvennusten puusta, nimenomaan männystä, on tullut selluinsinöörin päänvaiva. Ohuen männyn kuitu

on pienempää ja sen seinämä paksumpaa kuin järeässä puussa. Kun ohuen männyn osuus keitossa kasvaa, sellun lujuus heikkenee. Ja uudet, nopeat paperi- ja painokoneet vaativat entistä lujempaa sel-lua.

Siksi ensiharvennusten mänty on metsäteollisuudelle jo ongelmatuote. Metsänkasvattajalle se on pian ongelma-jäte. Ensiharvennusten ongelma ei ratkea ilman puun energiakäyttöä. Jo ensiharvennusten täysimittainen käynnistäminen tuo markkinoille 10 miljoonaa kuutiota vuodessa.

Suomessa metsätalous on yksityistetty kaikista metsätalousmaista pisimmälle, hajautettu tavallisille metsää kasvattaville kansalaisille.

Yksityisten metsätilojen merkitys kasvaa koko ajan, sillä niiden 2000-luvun tehtävä on kasvattaa ja tuottaa 80 prosenttia teollisuuden tarvitsemasta puusta. Samalla kasvaa omatoimisen metsätyön ja lisäansioiden mahdollisuus metsätiloilla.

